

Sygn.akt III AUa 149/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Bożena Szponar – Jarocka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 grudnia 2017 r. w B.

sprawy z odwołania J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy J. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 grudnia 2016 r. sygn. akt IV U 267/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od J. W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21.01.2016r (...) Oddział O. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 4.12.2015r. o ustalenie prawa do emerytury w myśl art.184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2015r poz.748 ze zm.) odmówił J. W. (ur.(...)) prawa do emerytury.

W odwołaniu od tej decyzji J. W. podniósł zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegający na bezpodstawnym przyjęciu, iż odwołujący nie posiada co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze, podczas gdy okoliczności faktyczne i przedstawione dowody przeczą powyższym ustaleniom.

Wskazując na powyższe skarżący wnosił o zmianę zaskarżonej decyzji w całości i przyznanie mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych [...].

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania bowiem do 1 stycznia 1999 r., odwołujący nie posiada co najmniej 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wyrokiem z 20 grudnia 2016r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił odwołanie.

Sąd ten ustalił, że J. W. urodzony 4.01.1956r. na dzień 1.01.1999r. udowodnił wymagany okres 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, nie przystąpił do OFE, jednakże nie udowodnił wymaganych prawem 15 lat pracy w szczególnych warunkach a tylko 12 lat, 1 m-c i 14 dni

Do pracy w szczególnych warunkach Sąd przyjął następujące okresy zatrudnienia:

- od 01.04.1974 r. do 31.03.1977 r.,
- od 01.03.1987 r. do 25.11.1987 r.,
- od 02.12.1987 r. do 30.06.1988 r.,
- od 01.07.1988 r. do 09.04.1991 r.,
- od 10.04.1991 r. do 30.12.1993 r.,
- od 02.11.1994 r. do 07.03.1995 r.,
- od 01.07.1995 r. do 31.10.1995 r.,
- od 04.06.1996 r. do 30.09.1996 r.,
- od 01.10.1996 r. do 06.12.1996 r.,
- od 09.05.1997 r. do 14.11.1997 r.,
- od 01.06.1998 r. do 30.11.1998 r. w łącznym wymiarze 11 lat, 11 miesięcy i 14 dni.

Do okresów pracy w szczególnych warunkach nie został zaliczony okres zatrudnienia w Zakładzie Usług Rolnych (...) od 10.01.1980 r. do 28.02.1987 r. (dowód akta osobowe k- 9, zeznania świadków T. J., W. Z., k- 14-15, J. G., S. W. k- 28 oraz ubezpieczonego k- 15).

W złożonym odwołaniu J. W. wnosił o zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia od 1.06.1972r do 1.07.1977r w Przedsiębiorstwie (...) w S. Zakład (...) na podstawie świadectwa pracy z dnia 30.03.1977r. Z tego świadectwa pracy (karta-5 plik kapitałowych) wynika, że J. W. pracował w zakładzie (...) od 26.06.1972r (odwołujący wnosi o zaliczenie okresu pracy w szczególnych warunkach od 1.06.1972r) do 31.03.1977r zajmując stanowiska pracownik fizyczny produkcji roślinnej oraz traktorzysta na ciągniku U. (...) – data uzyskania uprawnień do kierowania ciągnikami 31.12.1973 r.. Tym samym możliwym jest uznanie, iż ubezpieczony pracował na stanowisku traktorzysty – tj. w warunkach szczególnych od 1.1.1974r.

W tym stanie Sąd I instancji stwierdził, iż kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy ubezpieczony spełnia przesłanki z art. 32 ust. 1 w związku z art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, do przyznania mu emerytury w wieku niższym niż określony w art. 24 ust. 1 b pkt 20 z uwagi na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach.

Sąd powołał się na przepis art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40 tej ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy, czyli wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Emerytura, o której mowa w art. 184 ust. 1

ustawy emerytalnej, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Z kolei, zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 (czy jak w niniejszej sprawie art. 24 ust. 1b).

Art. 32 ust. 2 omawianej ustawy zawiera definicję (pojęcie) pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, stanowiąc, że jest nim pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia, lecz uregulowania omawianego artykułu nie precyzują szczegółowych przesłanek nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku. Natomiast art. 32 ust. 4 tej ustawy odsyła w tej materii do dotychczasowych przepisów. Aktem prawnym normującym tę problematykę jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przepisy § 2 ust. 1, § 3 i § 4 ust. 1 rozporządzenia kreują zaś dla pracownika, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, następujące przesłanki nabycia prawa do przedmiotowego świadczenia:

- 1) osiągnięcie wieku emerytalnego, wynoszącego 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) posiadanie wymaganego okresu zatrudnienia, określonego w odniesieniu do kobiet na 20 lat a do mężczyzn na 25 lat,
- 3) legitymowanie się co najmniej 15 letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż kwestią sporną pozostała kwalifikacja pracy wnioskodawcy wykonywanej w okresie: od 10.01.1980 r. do 28.02.1987 r. w (...) W.. Z akt osobowych wnioskodawcy k- 9 akt wynika, że w tym okresie pracował na stanowiskach: kierowca Ż., kierowca N., mechanik samochodowy. W podaniu o pracę z dnia 10 stycznia 1980 r. , ubezpieczony wskazał, iż posiada kategorię B prawa jazdy tj. pojazdy o masie całkowitej do 3,5 t. i wniósł o zatrudnienie na stanowisku kierowcy. Jak wynika z umowy o pracę został zatrudniony na stanowisku kierowcy samochodu dostawczego. W dniu 1.10.1980 r. oraz 04.1981 r., 30.06.1982 r. , 1.11.1985 r. zostały sporządzone angaże w których– ubezpieczony ma określone stanowisko pracy jako kierowca Ż. i N.. Tym samym nie ma podstaw do twierdzenia , iż w tym okresie odwołujący świadczył prace na innym stanowisku.

W roku 1981 orzeczono wobec ubezpieczonego 3 miesięczny zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych.

W dniu 27 lutego 1987 r. ubezpieczony ukończył kurs z zakresu obsługi koparko ładowarki dowód akta osobowe k- 9 akt.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd I instancji uznał, że wnioskodawca nie wykazał pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat co uzasadnia twierdzenie, że nie spełnił warunków koniecznych do uzyskania prawa do emerytury zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zatem odwołanie na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc podlegało oddaleniu.

Apelację od powyższego wyroku złożył J. W.. Skarżący zarzucał naruszenie art. 233 kpc w związku z art. 32 ust. 1 i art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez niewłaściwą i niepełną ocenę dowodów i niezaliczenie wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach okresów od 10.01.1980r. do 28.02.1987r., od 1.01.1994r. do 30.09.1994r. oraz od 26.06.1972r. do 31.03.1997r. i przez to błędne przyjęcie, że J. W. nie spełnia przesłanek do przyznania emerytury w obniżonym wieku.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do emerytury od dnia złożenia wniosku ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Wnosił także o przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego w postaci zeznań zawnioskowanych świadków na okoliczność wykonywania pracy w szczególnych warunkach w okresie zatrudnienia w Zakładzie Usług Rolnych w W..

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie jest prawo J. W. do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Prawdłowo zatem Sąd I instancji wskazał jako podstawę prawną żądania przepis art. 184 ust. 1 i art. 32 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 1, § 3 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku obszernie zacytował wymienione wyżej przepisy i wynikające z nich warunki jakie musi spełnić ubezpieczony, aby emerytura była mu przyznana. Z tego względu nie zachodzi potrzeba ponownego p[przytoczenia treści tych przepisów ani też przesłanek koniecznych do przyznania dochodzonego świadczenia.

Przypomnieć jedynie wypada, co słusznie stwierdził Sąd I instancji, iż J. W. bezspornie spełnia warunek wieku (60 lat osiągnął 4 stycznia 2016r.), wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego co najmniej 25 lat oraz nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Spór w sprawie ograniczył się do ustalenia, czy skarżący legitymuje się 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach w dacie 1 stycznia 1999r.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż Sąd I instancji uznał zatrudnienie wnioskodawcy w szczególnych warunkach łącznie w wymiarze 12 lat, 1 miesiąca i 14 dni, przy czym z tego uzasadnienia nie wynika precyzyjnie, które okresy zatrudnienia Sąd uznał za pracę w szczególnych warunkach. Dotyczy to w szczególności wnioskowanego okresu od 1 czerwca 1972r. do 1 marca 1977r. w Przedsiębiorstwie (...) w S. Zakład (...) oraz okresu od 10.01.1980r. do 25 listopada 1987r. w Państwowym Przedsiębiorstwie (...).

Zauważyć należy, iż w postępowaniu przed organem rentowym wnioskodawca wskazywał kilkanaście okresów pracy w szczególnych warunkach i niektóre z tych okresów Oddział ZUS uznał za bezsporne. Z uwagi na to, iż w motywach zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy nie wyjaśnił w przejrzysty sposób, które z wskazywanych okresów pracy są okresami pracy w szczególnych warunkach, a które nie i z jakich powodów, Sąd Apelacyjny zobowiązał pełnomocnika wnioskodawcy do złożenia zestawienia okresów pracy, które w ocenie skarżącego są okresami pracy w szczególnych i w związku z tym mają wpływ na prawo do emerytury w obniżonym wieku. Takie zestawienie okresów pracy pełnomocnik wnioskodawcy złożył przy piśmie z dnia 2.11.2017r. (k.90).

Z kolei w odpowiedzi na to pismo organ rentowy przedstawił zestawienie okresów zatrudnienia wnioskodawcy uznanych za pracę w szczególnych warunkach (pismo k. 93 akt).

Porównując treść obu pism stwierdzić należy, iż organ rentowy uwzględnił przy ustalaniu okresów pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach wskazane przez niego okresy, za wyjątkiem trzech, tj. od 26.06.1972r. do 31.03.1977r. w Przedsiębiorstwie (...) w S. Zakład (...), od 10.01.1980r. do 25 listopada 1987r. Państwowym Przedsiębiorstwie (...) oraz częściowo od 10.04.1991r. do 30.09.1994r. w Kombinacie Rolnym (...) Sp. z o.o. Zakład spółki (...).

Odnośnie pierwszego z w/w okresów J. W. twierdził, że od 26.06.1972r. do 30.09.1973r. był zatrudniony jako pracownik fizyczny przy produkcji roślinnej i ten okres nie jest zatrudnieniem w szczególnych warunkach, natomiast jako taki należy potraktować dalszy okres tj. od 1.10.1973r. do 31.03.1977r. na stanowisku traktorzysty. Z tego okresu organ rentowy nie kwestionował zatrudnienia w szczególnych warunkach od 1.04.1974r. do 31.03.1977r., co wynika ze złożonego zestawienia na k. 93 (odwrot). Świadczenie pracy wnioskodawcy wydane 30.03.1977r., a więc na zakończenie zatrudnienia przez pracodawcę Przedsiębiorstwo (...) w S. Zakład (...) stwierdza, że skarżący pracował jako pracownik fizyczny produkcji roślinnej i traktorzysta na ciągniku U. C 355. Świadczenie to nie precyzuje w jakim okresie wnioskodawca pracował przy produkcji roślinnej, a w jakim jako traktorzysta. Należy mieć jednakże na uwadze, że J. W. uzyskał prawo jazdy na ciągnik 31.12.1973r. (prawo jazdy okazane na rozprawie 31.05.2016r. k. 15), zatem nie jest możliwe przyjęcie, że jako traktorzysta pracował od 1.10.1973r., tym bardziej, że był wówczas pracownikiem młodocianym. W tych okolicznościach wysoce prawdopodobnym jest, że jako traktorzysta rozpoczął pracę od kwietnia 1974r. Nawet gdyby przyjąć, że na tym stanowisku pracował od uzyskania prawa jazdy, tj. od 1 stycznia 1974r. to okres pracy w szczególnych warunkach zwiększyłby się o 3 miesiące (1.01.1974r. do 31.03.1974r.), a to w dalszym ciągu nie dawałoby wnioskodawcy 15 lat pracy w takim charakterze.

Istotny jest z punktu widzenia prawa do emerytury drugi z kwestionowanych okresów zatrudnienia wnioskodawcy tj. zatrudnienie od 10.01.1980r. do 25.11.1987r. w Państwowym Przedsiębiorstwie (...). Według twierdzeń skarżącego w tym okresie pracę w szczególnych warunkach wykonywał od 4.05.1981r., do 25.11.1987r., tj. 6 lat 6 miesięcy i 21 dni. Pracował jako traktorzysta, kierowca wywrotki i samochodu ciężarowego, „pokosówki” i „pelikana”. Natomiast w początkowym okresie zatrudnienia tj. od 10.01.1980r. do 30.04.1981r. był kierowcą Ż..

Mając na uwadze wyjaśnienia wnioskodawcy odnośnie stanowisk pracy wykonywanej w kwestionowanym wyżej okresie niewiarygodne jest świadectwo pracy w szczególnych warunkach wydane przez (...) Sp. z o.o. (...).07.2013r. (k. 11 akt emerytalnych) stwierdzające, że J. W. w okresie zatrudnienia w Zakładzie Usług Rolnych (...) od 10.01.1980r. do 25.11.1987r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnej ładowności całkowitej powyżej 3,5 tony,

Podkreślić należy, iż z kwestionowanego okresu organ rentowy zaliczył jako pracę w szczególnych warunkach końcowy okres pracy tj. od 1.03.1987r. do 25.11.1987r. w którym wnioskodawca pracował jako operator koparki a stanowisko to wprost wynika z akt osobowych (pismo dyrektora z 1.03.1987r. akta osobowe k. 9). Powodem przeniesienia wnioskodawcy na to stanowisko było ukończenie kursu. Sporny zatem pozostawał okres od 4 maja 1981r. do 28 lutego 1987r. (5 lat 8 miesięcy 24 dni).

Ze wspomnianych wyżej akt osobowych wynika, iż wnioskodawca w Zakładzie Usług Rolnych w W. został zatrudniony początkowo na jako kierowca (...) i na tym stanowisku pracował do czasu orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów od 4.05.1981r. do 4 sierpnia 1981r. W maju 1981r. pracował na kosiarce samobieżnej i był wynagradzany za efektywne koszenie zielonki (pismo z 25.05.1981r.). Od 1 lipca 1982r. został przeniesiony na stanowisko kierowcy samochodowego a pismem z dnia 30 marca 1985r. kierownik zakładu w A. wystąpił do dyrektora Zakładu Usług Rolnych (...) o przeniesienie wnioskodawcy od 1 kwietnia 1985r. na stanowisko mechanika warsztatowego i takie przeniesienie nastąpiło. Od 1 października 1985r. wnioskodawca ponownie był zatrudniony na stanowisku kierowcy (...), a od 1.03.1987r. był operatorem koparko – ładowarki.

W kontekście zawartości akt osobowych ze spornego okresu, Sąd Apelacyjny nie dał wiary zeznaniom świadków Z. N. i A. B., iż w okresie zatrudnienia po utracie prawa jazdy wnioskodawca był kierowcą ciągnika. Sąd Apelacyjny jest zdania, że J. W. w spornym okresie od 4.05.1981r. do końca lutego 1987r. wykonywał obowiązki traktorzysty, a także kierowcy samochodu którymi transportował towary, jednakże brak podstaw aby przyjąć, że była to praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Oprócz prac transportowych wnioskodawca wykonywał prace w polu, zasiewał, kosił trawę, woził siano. Zauważyć przy tym należy, iż praca traktorzysty ciągnika, wykonywującego prace polowe nie jest w świetle ugruntowanego orzecznictwa w tym Sądzie Najwyższym pracą w szczególnych warunkach (np. wyrok SN z 20.04.2017r. I UK 154/16 lex 23059192).

Reasumując powyższe Sąd Apelacyjny jest zdania, że okres pracy wnioskodawcy od 4.05.1981r. do 28.02.1987r. w Zakładzie Usług Rolnych w W. nie podlega zaliczeniu do pracy w szczególnych warunkach.

Odnieść się także należy do okresu zatrudnienia od 10.04.1991r. do 30.09.1994r. w Kombinacie Rolnym (...) Sp. z o.o. Zakład (...). W ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowo organ rentowy uwzględnił ten okres do 30.12.1993r. , bowiem od 31. (...). wnioskodawca korzystał z urlopu wychowawczego. co znajduje potwierdzenie w świadectwie pracy z dnia 30.09.1994r.

Mając powyższe rozważania na względzie Sąd Apelacyjny uznał, że J. W. nie jest uprawniony do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, bowiem nie wykazał co najmniej 15 lat zatrudnienia w takich warunkach. Uwzględnione okresy takiej pracy nie przekroczyły 12 lat.

Apelacja jako nieuzasadniona podlegała zatem oddaleniu na mocy art. 385 kpc.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na mocy art. 98 kpc w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSA Bożena Szponar - Jarocka SSA Alicja Sołowińska SSA Dorota Elżbieta Zarzecka

er